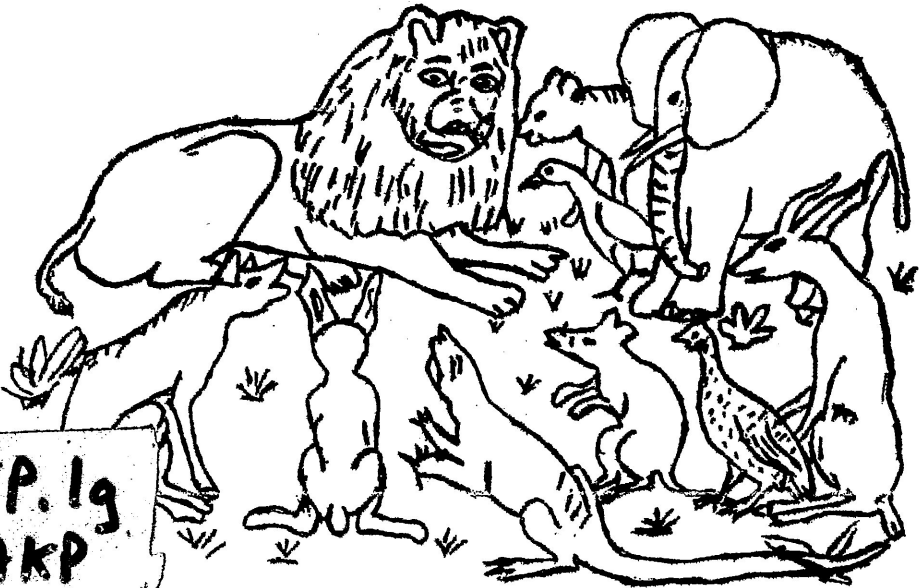

VP. 1
AKP
1997

UTI KA ML O!

UTI KONABA!

VP. 19
AKP
1997

Uti Ka Mɔ O! Uti Konaba!

Livre des contes (en langue akposso)

Auteurs : participants au Cours d'Ecrivains

Editeur : la SIL, équipe Akposso

Publié par M.A.T.A.

Mission Akposso pour la Traduction de
la Bible et l'Alphabétisation

Atakpamé (Hihéatro) Togo

© M.A.T.A. 1997

Uti ka mi o. Ivlá dí ayú idzè akonazo nu Dede eyedi. Evidze ye abue, ademu bué. Adzakaba bla mé, go ave emu ka olevi dí akonazo nu Adikalagbadza. Atamí aza wantí nanu nu alá. Olevi ye kafu oyo osí ye bua, evidze ye nadzawinti, la ku ayó ukplo ba du ka osietsu ye nu uwó mu dzesi nu elumo nu mva, kowinti, komayo yi. Azo mé la nu ukplo? Ole unyiluku, eku fuele dí ku itседemuntí wantí akonadu nu uwó eyedi.

Osi ye kawinti. Awinti bua, onafu otsíftí nu uvi ye fua. Uvi ye emu éltí la ku afu óte ayú ukplo ye. Osi ye su awinti bua, ukplo ye kakpo ylína ka yi nu tyla bubue, go aze yi dó. Adikalagbadza kazo nu óta ómate ayú ukplo la godoo. Uvi ye nu óta ometsuku uwó ka óstí ye. Ku eylo! Ku eya du nu mva, kuko, kole ka yi! Adikalagbadza nu, óta ónamassé lé ka yi kéjé. Aba eyí edigbo mu tess, alu akpoklidu; uvi ye aze Dede ayú uwó ye yédu nu ékoku ava, la ku etsuku yi. "kpè!" Ayó ayú ukplo ye la ku ofua nu azane, ku eylo, "Awlí emu amé dé?" Ole yaya. Osi ye óna nu óla aga ya fa tti poo go, lvo ye aba ta.

Llu poo ayidue, Dede nu uwó ku ye avlí ekuyasi kika nu une etu, yazo nu alu bu la kana ólo nu usí ye. Gbamute Dede ayidigbo. Adu uta, la ku uta ayemu wó. Eyi edigbo Dede du usí ye lí, ólodí la fa yeli nu une. Uvle ayslute, akpote uta ye du nu akpo óbu la ku ókase dzi yaya. Gbamute Adikalagbadza, uvi ye ku etsuku uwó ku Dede eyedi ye. Dede eli tu yi nu tye dí nu ayila kase du unó, "Adikalagbadza ba nu uta ye, Dede mawu ye. Adikalagbadza ba nu uta ye."

Adikalagbada su ayamu Dede, ayó atí, konese, konese, konese. Dede fua yi kpa ya udunu pes. Anu óluka ye ayave la du nu edini "kli". Alu atí ba ku eylo, "Awu esse? Amanie? Mé la adzo?" Gbamute Adikalagbadza la asanu nu Dede ayú uta yó dzi; ku eylo, "Kí! Kí! Kí!" "Ekele amé dé? Etemu nu tu eyí ye?"

Dede nu, ota omate ayu uta ye godoo. Ku ubia! Ku eya du nu mua, "Kuko, yo gbe ka yi go ayo dzi bua ni." Dede nu, ota omeylo yi komazevi ayu uta ye. Alu adu eya do la ku aze Adikalagbadza le nu uti. Alu dza akpolo nu ese ye uvi ye ewle nu Dede tu eyi ye. Dede akpala Adikalagbadza ayu emeku ye la ku aku uta ye nu uvi ye ayu iglune ye li. Adikalagbadza eku ota tu eyi ye nu tse. Ayslute eluse, nu emuwli fufua bi nabue. Asu Adikalagbadza netsuku uwo ka Dede tu eyi ye mua, onameku emie. Kunegbe ese ka ale o!

Okelenti ye : ABASSAH A. Nabama (Eketo)

Uti ka mi o. Eyedi mua, olodi la ama evidze efua. La ku evidze ba ye emli zo nu ola nu, koyo ayu eku want yo ka ma. La ku tla ye bi ekele ayu ava ka ma. La ku evidze ba ye ayo ayu eku want yo xeyi.

La ku edzofue nu ali ye li yo ya uti bene li. Eyui efa bua mua, uvle kika di du ali ye li. La ku akosu do, onekele titi di mua, go itsede bi ata du yi. La ku emli yo ya igoviutunt di lu. La ku akatu igoviu, me skuye bua ku akaka igoviu want abue fa nu oyo ye, bua une nadv ka yi.

Ku eyi edigbo, la ku abeyui ayu etu li zo nu ota omaya ola lu komadu yi eya, du nu ola ate alu le nu ayu udunu ye ku akaku dzo. La ku nu ota agaya nu sme, ku uvle afu owu yi. Edzofue beyui ali ye li go, olodi amu yi la ku aya zo nu ola. Ku ola azo fa nu, kobla yi du ba fa ka yi. Ku abeyui udunu ye nu ulubli.

Edu me, kena olunase o. Ldo fufua-fufua bi onabue o, ldo fufua awu alu o. Mu amu olodi ku akonafu ldose, me kadu olo ka yi kona olu o.

Okelenti ye : ABOUGA Koffi Godfred
(Klabé-Adapé)

Uti ka m̀ o! Aza tso d̀ la du Kposoti ye
ava eyed̀ kazo nu IVEWU. Aza ye abue amu kpa,
ayu kulu nato. Aza ayu aleviwa akpo za nu
elumo bua owli ye onakoneye olo nu ayu etu.
Owli ye ayu oyo la nu EKPLADU. Oyo dnt̀ all nu
alu, bua wuneyi.

Syl edigbo la ku inumu adzo nu owli ye ayu
udunu ye. Ayu ezaye want̀ aba elu ale. Ivlitse
nlont̀ ye b̀ ko nu ayu Ivlitse enlo. Azo
Ivlitse nlont̀ ye nu ELUFUA. Nu inumu ye li mua,
amyla mieyi owlidzase. Alu abu kpa efu du
inafo nadu. Alu aba kaya ese du nu inumu ye li.
Ezaye want̀ abele ese ka alu ya ese want̀ nu efu
ye.

Ale blaa mua, eseya ye tsikal̀ kemu ava
yedu. Owli ye nu ozati kledede mua, ako enyo du
nu ikpoku do. Ku emli ba zo nu alu ya ese want̀
nu mua, "Iki kotsò! Iki nu efe evlatso! Onadu
ame me nala m̀ ena o!" Ta azo bua la ku
atsitsika ya za nu ikpoku nu edini. Mu tu
esewla du ye li evlatso ye mua, kukatu nu
inye : "Kpam! Wayoo! Ayii! Neku o!"

Me la adzo? Owli ye ayu Ivlitse nlont̀ ye
ayisi ayu elu ye ene flu. Osi ye aze inu nu
ubie, ku aveli nu owli ayu edini ye o! Kemu nu
emu kosu osi ye mua, owlo la fa kezi nu osi ye
ayu elu ye tso-tso-tso! Ayebie su nu awu ese
la adzo mua? Olo d̀ la ene elu ka osi ye. Want̀?
Ese ku amazo la nu wunamu olo ye o! Esiebie su:
Want̀ la azo nu ota mevũ alu ena? Owli ye. Ku
alu aze inu nu oyo ki-ki-ki! Owli alu ese.
Oyo ye all nu owli.

Efu ye nu efe mua, osi ye olavla ya nu efu
ye, ku ota akpo ayila nu osi ye nu efe. Oyaya
nu osi ye nu atam̀ all ye. O! Elufuanti ayu elu
fua ye. Bua me osi ye le imatsetsi. Eya adu
anye nu efe. Osi ye olavla ele du anayo osi ye
nu elu ne, bua ku omaya all nu elu ne. Ku adu

alv ya osi ye olani lu bi o, ele. Evula, owli
etse osi ku ayu ezaya ye o!

Oyo dani le otsu ye nu alv. Ayslute tu nu
emie yo ya nu mata-mata, iyi nu oye amu evi
wani oyo. Tu nu emie yo ya, asu mu afu kemaza
inye onu me : anu me enanu; amu me enamu;
akazo, ye ta famazo. Me inyeza matu ye
kemefuele elv me kemaze edzovi wani ku ameyi
nu ikposo ayu esewle wani o! Ede no du la ku
no bi nede mu du o!

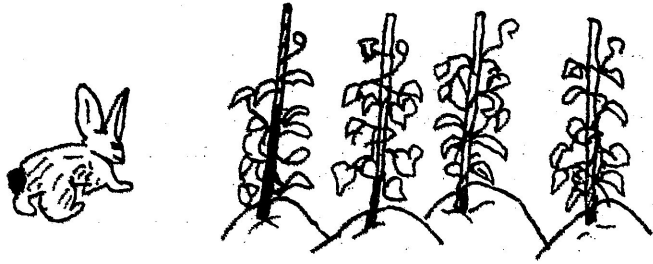
Okeleni ye : ADIKATSO Yaovi Thomas
(Amoutsi)

Uti ka mu o. Eyi edigbo la ku uvle avli isi
ayu usi. Usi ye akla kika. Ale edise ka yi nu
ayu usi ebe ba igoviu one wani dza su. Uvle
avli uyui nu usi ye li ku usi ye alistu ka yi.
Eyi nu eyi uvle akonaya kosu usi ye mu oluna
di ene komana.

Ota ta le idont. Ota ele nu ovli usi. Asu
igoviu one wani ayaya usi, me ota ta ya nu
udunu kebuele. Uvle ayu isi wani kasewini ka
yi kobue. Uvle ama itsu nu edulu wani ava
ku isiku wani. Uvle neyi nu ota okame yi su.

Eyi eyui ku uvle ayu isi wani ayu amedzi.
Isi wani evi nu edulu ye li. Igoviu wani dza
ase nu ekuye. Ota ayidi la nase nu ekuye du
ele nu ovli usi. Uvle neyi nu ota ele nu ovli
usi.

Eyi edigbo la ku uvle aya ayu usi ye li nu
ota komaya gbo isi ye su. Eyui usi ye li mua,
amu nu olodi ato nu ala ba sanu nu ayu isi ye.
Eli emu uvle kpa nabue, bua uvle namu alene
omekele komaze onuni ye.

Eyi nu eyi uvle
 konaya usi me onunt ye aba nu lili ba sanu ni.
 Eyi edigbo la ku uvle ayo itsu yo la olulu,
 ala olulu ye bua mua, la ku ayo aye yo bua du
 nu ayo etu, la ku ezekple ya le nu usi ye li.

Lili eyui mua, ota atsiba sanu nu isi ye
 bua, ku oyedzofue, la ku amu itsu ayo olulu
 ye. Ota eke du yi, ku ebie yi nu, "Wani la ye?
 Ku eyaba wani nu anu usi li?" Ota azo fa nu
 asu mu ele nu ona ka yi me nu ota omagbo alo
 ka yi. Ota ayo ayo igina ayo ayla yo gbo alo
 ka yi la ku ayo ayla atsitu fa.

Ota azo fa nu kose yi la du, onadu ame nu
 ota omatsiyo ayla efuani ye yo kpo alo ayo
 utse ka yi. Ayo oko unuku du nu ayo alotse
 okpo ku olu ola ye. La ku ayo ayla efuani ye
 bi atsitu fa. Ota nu asu ele nu ose yi la du
 me nu ota omezu yi uvutsu. Ota ezu yi ayo
 uvutsu efua wani la ku ata bi atsitu fa.

Adi avu mua, la ku uvle aba mu ota, ku otu
 nu olulu ye. Uvle ebie yi nu, "Ota, ekavani
 nu eme?" Ota azo fa nu, "Kuko, zevi no nu tu
 uvuamu ye li bua, me nimazo ye ese ku
 niyabekele." Efu ye uvle komanazevi ota nu
 olulu ye ayo etu mua, ota ati dzofue. Ayslute
 mua, onu asa nabue.

Okelenti ye : ANIFRANI Vénunyé Apollinaire
 (Lomé)

Uti ka mī o. Uti konaba. Alī dī dū? Odu!
Alī ye azo nū Skebe. Uvi dī dū alī ye ku azo
yī nū Zabieyīsu, la ku ayo osī dī ku azo yī nū
Emekulīse. Atanī afū ale ese ba oyo nū dzuklo.
Ivi oneli nū atamālī. Ata alū efua wantī adū me
ebie ale nū, "Ale, afū nū mū alene nafū ye nū
ozo lī?" Mē atanī ana ka ale nū "E, nafū ye ba
oloku, asū mū eku mē neku kpo dū ye." Adū
ayīli amē la.

Syī edigbo la ku osī ye onyī Zabieyīsu
oyāya usī. Edzofue tīnya, la ku olufī dī abese
nū osī ye. Olufī ye adzo bue, awū osī inu nū
afukpa osī inu bī odu fa. Oto nū alō mē,
Zabieyīsu nū ayīstī ale oganī setu dī bua ku
atanī inyeza ayū ese esetu kpa nabue nū ozo.
Olufī ye omezele unuku la nū, "Inedze bue,
ezatī kledede ku atī ayla nū egla ayū utī ku
ekakosu iwolo amē de?" Osī ye Emekulīse azo fa
nū, "Hum! Uvi bue, anunyi ase nū lē anidigbo la
ku oyāya usī; amū, nikesī olo dū yī la ye o."

Olufī ye nū, "Hum. Osī, mū nū alō nū ava mē
kekosu nū. Neyī nū anyī ayū ese abue ye; bua
kosū efū ye eza, onabue, enalīetu, la ku
onabue ye bī. Ayelute nīyazo ye nū yanū ese
abue nū, ayelute nabla ye dū ya fa nū anū alī
ye. Neyē ye osīwī la ku nale ye nū ekute vī
ava, nū ekute ewludīnī ye ava." Osī ye nū,
"Yedī-yedī nīnamase anunyi tē udza kīka ye lē
mē nīmafua ye nū udu, amē sū mē nīku nāya
bene-bene." Mē tū ese ye aba ayīli mū etī elā.

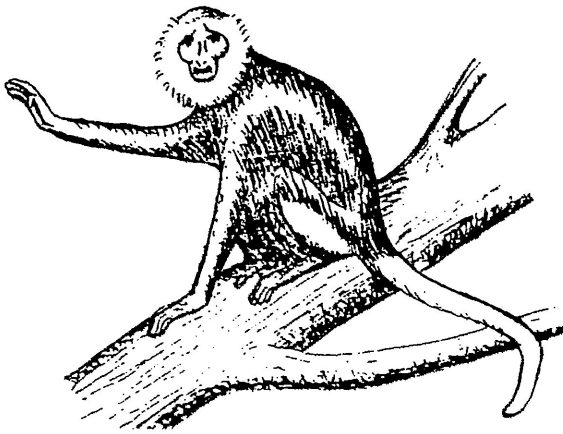
Etī enanī ye mūa, osī ye onyī oyāya usī
ke. Alene osī ye eyī nū ayū efū za ye onesi fa
ku oneyedu fa bī mūa, emli ya zo nū olufī ye
nū, "Olo bue, mli, kuya!" Atanī efue nū udunū
ku anyē olo dū tīnya la ku onyī Zabieyīsu atū
nū usī ba udunū. Akosu mūa, edīnī wantī ezele
lē, ekuyē nū ivī onale. Aylo zo yī dō. Efe la

ku alu azo fa nu, "Ofua olufi di nu udu ku edzofue." Ota bi eli fua ma nu udu nu eglo te go, ekle ma du nu ofu di li. Aze ma ya, ku ebie uvi ye nu, "Eyaga nu anisi nu aga?" Uvi ye nu, "Yanisi la nu osi ye?"

Efe la ku atani eyui du nu okpo ale osetu su. Uvi ye ala osi onyi ye tu nu uti. La ku azo nu osi ye nu, "Osi, yo efi nu uti me kezevi tye ka na n'wu ota tu olu vlo ye!" Etsiedigbo la ku osi ye ayo efi ye ku azevi tye ka uvi ye. Uvi ye ate tye bua, la ku edze nu ayila nu osi ye onyi ku emli nu uti ye la ku etsike bie osi onyi ye nu, "Ivla, enazo nu ota afu yanisi kpa nabue? Ona ale ese bua ku yanisi Emekulise adu ka ye la nu tu edi ye amu emie. Yanu olu fu mua ota la nu yanu amefuan. Ayelute, anuvla, nu efu ko nye abue ka ye fufua, me kekpolo nu etse o."

Okelenti ye : ANIMDIE Yao Kunalê Uwolowudu
(Klabé-Efoukpa)

Uti ka mi o. Eyoviu want adu? Eyi edigbo mua, eyoviu want dza kelee azo ale nu efu edigbo. La ku azo nu ale nu mua, "Evula wu dza kelee wudu, ivliyini di ke nadv awu tli, ayelute wu bi wudu esesudza." Ata dza ana du, ku ayo efu ye fusu ku ayo wle du kelee. La ku ayo ekute yo kpo bua, la ku ayo ugba du du nu esesudza kika ye nu Dzaluma koya su ese komaba wa ma.

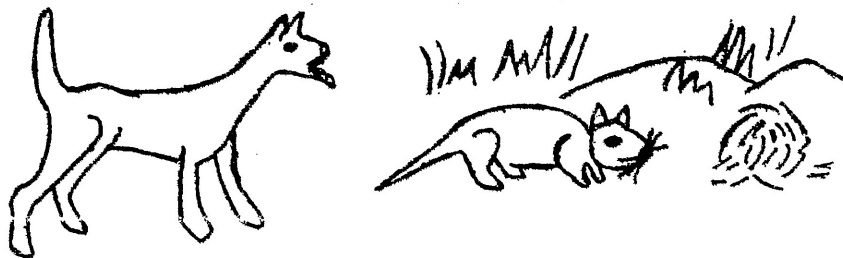
Ugba aya ku asu ese ye utsi poo. Go uti esi ka yi ku aba. Ayu abeyui ye le ede kika di ka ma kpa onabus. Adu avu ku ugba ayo onokpo ka ma, du ewle du le yede-yede. Ku akaya wa yi. Eyoviu want eyui esesudza ye nu uti itiku ewludu ku efue nu itiku idzo nu ede. Me atsiya nu itiku efua me atsihue nu itiku sna. Adu ayili ame la eyi poo, go aketsayle esewant ye kpa nabue. Du eyi ese la ku eyi nu ese awa bi.

Me ede ye ase nu unyiti blame la nu eylo ye nu akpo. Bua ata dza eyui du nu ese yi me olatsi la ato nu alo ka ma dza nu ese yi, aka ku ugba nanakpo yi ta otso. Bua fua du tdo nu onu ayelute mua, olatsi ati nu esesudza ye, onatsiya fua. Bua mu ayu adu want aya me ugba kebie yi su ame la dzo, du afu ayu ese la ku ayu adu want bi afu yi. Olatsi awla nu oya; ekele ezawla poo. Aka ku onatsivle nu udunu fua, ku okayo la gbidi-gbidi.

Eyi edigbo mua, ugba adu oluna ka ayu adu want. Uti ye ayaya mua, olatsi anu atami utu, ku ati yeyui oto di li. Onamu nu ayu adu want afu ovli efe la. Oya mua, anu tu-tu, tu-tu; go ayekpletu fa nabue, go efue pia ku atolo du nu ayu adu want li. La ku eylo alt nu, "Olatsi ba, olatsi ba, olatsi ba!" Efe la ku olatsi adu unukuvio ku ana ma kpeye-kpeye bua, la ku ebie ma nu, "Asu ninaya ese su dza me ninamaye eku?"

Nu tes edzofue nu efe mua, eyui udunu di,
 go ata ukpi tu nu efe la ku enlo tu nu: Ukpi
 ze alu du eme o. Alene awla nu oya esesudza ye
 ku anu ayelute mua onakutu ya eku ye. Go eyui
 okpoya ye li, du udzaseni di du efe ku akonevu
 aklate nu peya wani ko nu efe. La ku
 akonayedzi dzo-dzo-dzo. Eye mu le su ye onabue
 nu efue mua, ayeyui go ukpi amu yi ku ewle du
 la. Olatsi bi amu yi yedi-yedi alene utu emu
 ava ku okakpo nu ose pue-pue-pue, go inyiti
 eyui yi. Go amu ifo di koti yui go ukpi aze yi
 nu ose tsu ku oyaze nyue yi ku emle nu ayu
 idu ye dza, go ose ablo pia. La ku oyaya ku
 azo nu, "Ke, neku do, mu nikaya esesudza ye
 la mua!" Ota la aka ku olatsi efuele nu ose
 nuku o. Ayelute edu, me keyi ivlitse tinya
 te-te o. Sisi mua, ivlitse eyi ole eku bue di.

Okeleni ye : ATCHOU Koffi Agbeko (Okou)

Uti ka mi o. Alu efua dini du. Eyi
 edigbo azo nu ale nu ata amakpo ekuta. Alu
 efua wani li olo edigbo le esamuni, edigbo
 ta le itutulu.

Esemunt ye, komakpo ayu ekute ye mua, agbo oto, ku oto eyui. La ku aze inu nu ena adv, ku ayo ekute ye la yedu nu ayu ava. Ekute esetu du akpo yi ye nu ena ava. Adi aze inu nu oluta, ulu setu-setu want ketu, adivi kalu ylu, kezu nu ekute ye, bua ekute ye nenyile, du tee akpo yi ye nu ena ava ayelute.

Itutulu ye ta akpo ayu ekute ye nu ala ava. Adi aze inu nu oluta, ulu setu-setu ketu, adivi kezu nu ekute ye, go enyile ku akpo uti, ku ana gbloo.

Ayelute avlanti nu anedzenti, edi bi nakpo ekute nu ala ayu ava o. Ese onu bua kele du nu ayu ava abue. Me wu, Klistovi want, aka kukpo awu etenu yedu nu Yesu Klisto ava, me komesetu ka wu bi mu esemunt ye su ye.

Okelenti ye : AVIH Yao Mensah (Badou)

Uti ka mi o. Uti konaba. Eyedi mua, oti di nu onyi adv. Atanti ase nu evidze. Me evidze za nu alu efu ye bi du atanti efu ye. Kokolo viu la fa. Azo yi nu Azezu. Azezu la ana oluna want dza. Evidze onewa ta adv du oye nu onyue la ye. Eyi edigbo mua, lna ye ayo ite ka Azezu nu koyo yewele nu obe li. Etsstedigbo mua, obe alu ite ye. Azezu etsike ba nu ubie nu udunu. lna nu mua, "Kotsu ki! Nnafu onu ese di!" lna ye ayo akpo nu eylo titse Azezu nu koyu fusu ite ye ba fa. lna ye azo fa nu, "Asu mu enamu ite ye me kefaba udunu fua me."

Azezu okasefua nu obe ye lili nu oove eyi idzo ekuye maye-maye. Ase poo ku eyui ofu kika di li. Ayamv osivi di nu obe tantse nu ofu kika ye li. Osivi ye ebie Kokolo viu ye Azezu nu, "Atu nu aya nu eme?" Azezu ayo ayu ese want zo fa. Osivi ye alili gbi-gbi, ikpo bi aze yi nu etu. Azo nu Azezu nu koyo kusa lute yi. Evidze ye alute yi obue su ye.

Ayidue mua, azo nu Azezu kose kaya ayu aza tso ye komeyedu fa. Eyui edini ye me amu iko efua. Oto nu alo ye abue amu kpa nabue. Ayo sika la yo kele yi. Alu kpa nabue. La ku ebe bi. Efvant ye ta ebi amu, alili, la ku igoviu want bi edzi ego want ka yi. Osivi ye azo nu Azezu nu koyo edu ye bua ku abue fa. Osivi nu mua, "Eyui udunu me keli ye nu yanv alu want du nu edini. Izele iko ye me edu ye du iko ye li male amtsu."

Azezu adu ayila la ku ayo iko bi amu ye. Aze une la ku abeyui ayu alu ye li. Ekele mua alene bua ku osivi ye azo fa. Iko ye ayu ozele mua, itsede, ega, sika, eyedu ayu ovle te udza want, eku te udza la eme ayili. Azezu etsike ekumunt. Itsede ese fa sisi su ye.

Lna ye nu tu edu ye ayu omv mua, azo ayu idze ye, oto nu alo, azo yi nu Nalu. Lna nu mua, "Ye bi ya obe tantse kemv osivi ye. Du ubue fa me ye bi kete iko ye, ba fa, ku wu bi kumu eku." Nalu bi ase obe tantse. Osivi ye atsiba obe ye li komalv. Nalu amu yi la ku ezu umolu du nu, "Awv osivi gbi-gbi lili la nu tu edu ye." Osivi ye azo fa nu kobeyedu fa, nu koba lute idu ka yi. Nalu aylo du yi. Osivi ye ebie yi nu okafusu me nu ofu ye li. Nalu azo fa nu ota okafusu osivi ye bua ku akonaka alu iko ye.

Abla yi du ya fa ayu aza ye li la ku ayo iko want wa yi. Nalu nakatu nu osivi ye bi fua. Ayo iko bue amu ye. Ayu otsike yui alu le edu ka ona nu ola kpa nabue. Eli ale du nu edini. Eye

awe ye, evu ofi ku adi atamidze Nalu. Ayo edini li, du anafu nu olu bene di kobedzi du nafa. Atami ozele iko ye mva, oyo nu igoviu tsaluni. la fa efue nu iko ye li. Oyo wani atsi ma ku atani eku keleg-keleg. Obi ekele nu emu ve mva aba nu uku o.

Okeleni ye : DUMENYA Kwamivi lba David
(Hihéatro)

Uti ka mi o. Uti konaba. Uwolowu nadu? Odu. Magotsu nadu? Odu. Mutiwuyutsu nadu? Odu. Mutiwuyutsu ame nu ofu di li, ku akonawu me umlo edini akonaya fua yo geyi. Itina ye mago ave mva, umlo wani enyue yi bua, ku ayo uwu di yo la du nu mutiwuyutsu ye ayo iwu, ku ame. Ku awani dze nu ugbata poo ba mutiwuyutsu ye su ye.

Syi edigbo, mutiwuyutsu azo nu magotsu nu, kotili se ya, du agboma yi fufua. Magotsu nate ese ye ka yi. Unukuvio aba atamili. Magotsu ebu du nu ota amu ukpa ba nu odze nu ugbata ba yi. Etemu nu mutiwuyutsu ato me nu efu ye ku akpo uzi ze uti ku ese kpe-kpe ba magotsu su ye. Olo di ke nakutu ze idu ye ka ma. Adu unukuvio ye ava iti poo.

Uwolowu nu, bi komaze idu ye me nu ota omadu ma su. Aya syi edigbo, ku ulu kika di oketu nu adi aluta. Magotsu nu ugbata poo ewui ba nu itina, ba nu tmla go, enyile kplii. Mutiwuyutsu adu edi, du amu edzue etselesu, ku ota bi aba dze nu ugbata nu owu obue.

Ota la aba ku eyedu alu wani azo nu, "Asu mu anadzamu efu obue ya, me kafameyli yanu iyale ukpa du me o. Yanu uti adu o. Yoo, ami akatu.

Okeleni ye : DZAGNIKPO Kokouvi (Todomé)

Uti ka m̀ o. Uti konaba. Ota du, enyikalaba du; enyikalaba nu ota le iyale. Eyi edigbo mua, la ku enyikalaba avli usi mu eme nu aya. Ku adu dzuklo, ku dzuklo ye ave; bua enyikalaba le ovleluni. Enyikalaba ase nu uku ava la ya usi ye.

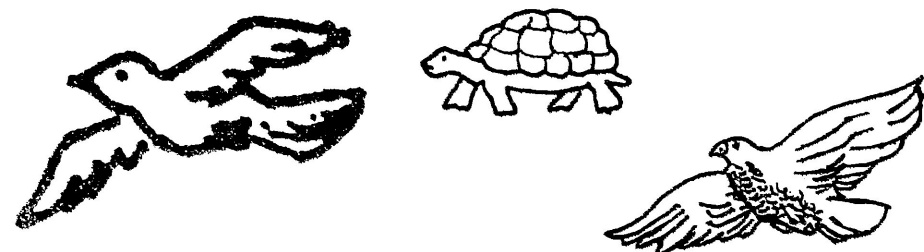
Eyi edigbo me ota asekepe nu okutse li ku amu usi ye; ekpe nu usi ye li, ego ena want, ku ota onamu une di ke nu usinu ye. Azo nu efe nu ota awa. Etsike ba ali li ku ayo ese ye zo nu enyikalaba, la ku enyikalaba akpo ayu inu zo fa nu mua, "Anusu la nu usi ye." Ota bi ele nu ayisu la nu usi ye. Efe la ku azo ale oseya, ku enyikalaba ayu uvio ye ebi, la ku ana nu, "Yoo."

Ku etsike ya udunu ku alu ovle, du skoye di ke natsidu fa fua. Oya mua, ota aveli fa nu kolu ovle ka yi. Ku enyikalaba ana du, me nu ota alu ovle ye bua, me omazi idzu ka yi nu dzuklo la ye o; go ota bi ana du. Efe la ku enyikalaba afusu iyoviu tso tsi alu, ku ayo laya doti bi ku ayo lu ovle ye ka ota. Azo fa nu ota ekele ovle ye ka yi bua, me koba nu dzuklo ye bi komate ovle ye o. Ovle ye katsi nya-nya-nya ku abue kpa ayu ukulu nadu, adawli ka ota sisi su.

Efe la ku enyikalaba akpo ayila du ilumue ku agbo oto tu nu ayu edini ye yefue ota ayu dzuklokpla ayu etu. Enyikalaba ayo iwetso di la yo wa ota, ku adawli ka ota, nu dzuklo iwli edigbo me eme. Ota emu ukpla ye ku avli dzuklo ye ko nu uti, amlo dzuklo ye, ku etso du nu awe ye li; go dzuklo ye neme iwetso ye kpa ku dzuklo ye ata nu ava. Gbamutes ene awe ye nu enyo bi yo ma nu oto ye ayu inu, ku ilumue kalu dzuklo ye ka enyikalaba nu oto ye li. Ene iwli edigbo bi ku ayo awe ye yoli, go eme awe ye etselesu.

Snyikalaba adv use ka ota kofamatu umi du nu ovle ye me o. Ota eyui nu ovle ye nu ayu udunu ye, ku ako ovle ye wa ayisi. Ku aylo akpo yi, efe la ku atv umi du nu ovle ye li. Ku iyoviu tso tsi alwa atsi ota, ku atv yeyui okutse li, ku etsike itakofi. Use ye bua ku snyikalaba adv ka yi ye mua, ota tv ese ye la aba ku ovle ye etsike inyanya, ikemua, nu idona bi ku atsi ota. Ku etsike itakofi besi du nu emie o. Yoo, yanv uti adv.

Okelent ye : DZIDOMELE Kossi Zabiesu (Oudjé)

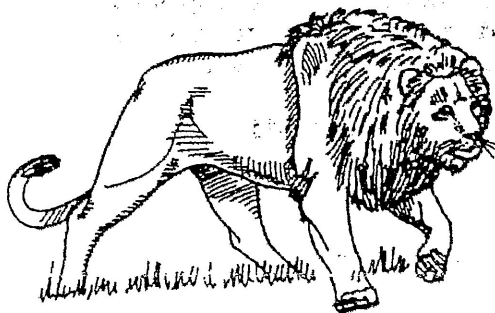
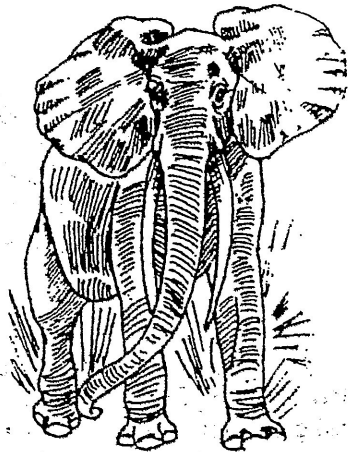
Uti ka mi o. Imlekpe nu tvlo aye iyale. Aba ayili nu atant atsi aza, ku adv ayili.

Ulv atsi, bua ivi di ke nadv kpletu nafa. Adv elv li nu ata amabo ya tsi aza nu obe di etv. Bua imlekpe nase nu tvabu komeblune fua ma. tvlo want adv elvbu nu, tvlo efva maze itsu udu nu alo, me imlekpe ye komatsi unuku tv nu itv me kameblune fa ya tza fi ye.

Imlekpe ye atsi unuku tv nu itsu ye ku eblune fa ya tza fi ye. Eyui aza di ayv elv, ku emlo want nu aza ye li amv yi, la ku aylo "wuu!" Eli emu imlekpe, ku ezele unuku komana ma, go atolo kpo nu enagboku di ava ku agbo. Ayelute ese ye nale nu okele me kefekele me.

Okelent ye : EGBLETANYE Etienne (Doumé)

Uti ka mi o. Tu nu
 eyedi me oglo want bi
 du ofu li la. Syi edigbo
 la ku igoviu want, mu
 ota, unyi, ugba, oglo,
 ovli, ifotsi, ugi, oglo,
 ikuklu, ekpatsunt dza
 kalo swli nu ale. Unyi
 azo ovli nu, "Nadu no la
 nu owli ka mi?" Ovli ana
 ka yi nu, "E!" Dzanta bi
 emli ku ota azo ifotsi
 nu, "Ifotsi, nadu no la
 nu owli ka mi?" Ifotsi
 nu, "Yo swlifo ye wa ma
 me kamu tu ama kege-kege."

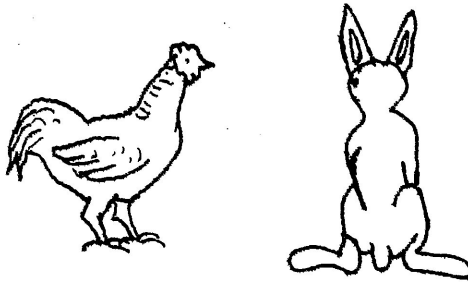

Efe la ku ota nu,
 "Nadu ube nu ose nu
 lfo la nu swlisse, bua
 me esemu la nu swli
 aye." Efe la ku ota
 emli ku oyaya. Ota
 emli bua, la ku oglo
 bi ofva yi nu udu.
 Oglo fua ota des, ku
 oglo azo ota. Oglo nu
 mua, "Ese bua ku azo ye,
 nadu sfua ka ye la o.
 Svula ye, ka kuts swli nu
 unyi nu dzanta."

Ota nu, "Nakpo ayila ku oglo ye uluvi la
 ye." Ota azo nu oglo nu mua, "Alene ku nemling
 ku ye la akutu fua nu udu ayelute me, ye,
 oglo la nu owli ye. Me tu nu emie yo ya ma
 olodi nametu ka ye nu elu yedi-yedi o."

Syi edigbo mua, dzanta nu unyi azo igoviu
 want dza, ku dzanta nu atameye swlisse, ku
 ana du dza. Ota nu, "Abue. Bi kumeye owli ye
 me, nu ese bua ku Uwolowu azo tu nu olu ye
 me."

maye owl ye o." Uwolowu nu, "Olo ye bua ku ivukuliu du elu ka yi la male owl."

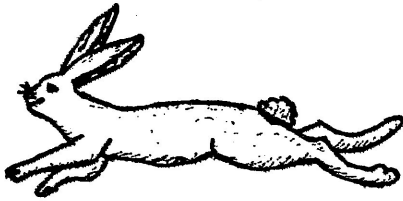
Efe la ku ota ate owl yo ka olo. Me la aka ku olo du alt li nu emie nu emie. Eyi edigbo ku adi kaluta ku ivu eme. Igoviu want ayaga owl olo lu kamate ivu, la ku olo nu, "Ivu nadv." Efe la ku olo etsika igoviu want atamu amefuanu, ku dzanta nu kaze ba fa. Aka ku olo ati ya alt li nu emie nu emie.

Okelenti ye : ETCHE Kokou (Otadi)

Uti ka mi o. Ota du. Osivi di bi du. Eyi edigbo mua, ota asekepe nu usi fi want li, ku asefusu ekuye, du uvle su okatsi yi. Ota efue yui uyui li ku asefusu ekuye imuvi su, du uvle ye su afu owu ota nu ayevi want ayelute. Ota eyui usi edi nu edi li me onamu ekuye di ke ku ayigla, bi komefue eviwa. Aba yamu udzo nu usi di li tsana. Efe la ku ayo ati ya usi ye li.

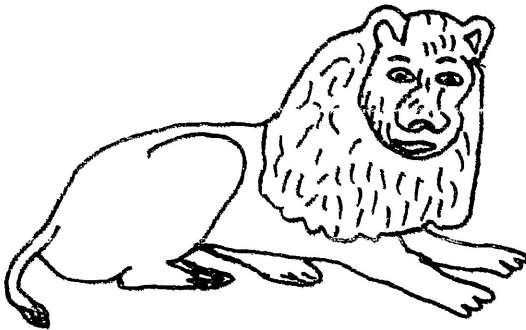
Ota ayo avale nu itsenu go, ayamu osivi di nu usi ye li. Ota eku ya evu blaa, ku ekele elu li nu ese ye ku omewle. Ota tu ati ye osivi ye kago akitiwa. Ota su aya do, ku ada ya avu akitiwa ye nu tbo li nu osivi ye ayo

idu. Efe la ku osivi ye amu yi, ku akpo yi elutetsu, go ota ati se yi nyi.

Osvi ye ayu makutu yina ayslute la ku ota atsi emu du yi la. La ku alu nakutu nawu yi du yi la besi du nu emie o. Ku ota etsika onuni du yi la bi besi du nu emie o. Awla du ka na la ku nayo de mi du o.

Okelenti ye : KENOU Koudjo Apéké
(Agbokopé-Plateau)

Uti ka mi o. Eyi edigbo la ku dzanta, ayalagoviu, azo egoviu want nu kaba ayu udunu ye, me komazo nafa ese di. Ayalagoviu la le owl ku egoviu want dza nu okutse li. Egoviu want abeyui ku owl ye adi ma, ku adu ewless ka ma, nu alene atant anu ayu sto ye ku atant ayo yedu stu ku aba. Owl ye azo ewe nu konu kotu iza ye. Ewe adu olu edi nu edi eya nu olu edi nu edi kose utu le nu uti konu ese owl aba fa.

Ku efu ye eki kledede. Ku aylaoviu emli ya eyu, ku ayila ezi. Aylaoviu nu ewe konu kotu idza ye. Nu use ofi la efue nu aba. Nu olu ye ku ebi odzi ba me amati tse yi nu uti ye ava. Ku amewu ota tu olu ye uku, la ku amayo yi yo ya la du nu obe li. Ku alu atsi ayila du. Bua eklo ta oza nu olosi la ku okatsi ayila ye du.

Uno adu ave etselssu. Iyoviu eda nu eda adu uno ye ku ayila ezi, ku ene du nu eklo la. Eklo eyui idza ye komadu uno ye. Avi uno ye la ku alu le nu uti du odzi ebi ka yi didi. Ku owl ye azo nu kewu yi uku. Eklo kabu ku imedzi kezi, ku umi kati bua olodi ke namu amebi ka yi. Ekple yi ku uno ase zi, ku ayo yi yo la du nu obe li.

Syi oto nu alo ye ete yi. Syi efuan ye bi eyedu yi. Syi elani ye go ase yui stu ka yi. Syi enani ye go amu nu ota etsika obelioviu sisi. Syi eleni ye la ku owl ye adu eyoviu one want nu kaya kosu yi. Eyoviu want ayeyui go eklo la fa katsi kpo obe ye nu eda. Ku azo fa nu, "Eklo, fue, ba." Eklo nu, "Yedi-yedi." Eklo efue nu emo la ku azo nafa nu, "Ada, mamu! Odzi la ebi no ku neki eme. Ukpoko nu inye ye li ebe, la ku ese bi eme yi ame la ke. Emie no, etse ye."

Udu, alo, udu, alo la nu ase ye. Ufuamu ayidue la ku eda akonaba. Onale ivu me onanama. Uze stu du, stu aze du nu ufuamu ayo uti la akonaka alo owl ayo ekoto. Ase ova kevi du me kemu nu ada ekpletu.

Okeleni ye : KOUFEDJI Kokou Julien (Okou)

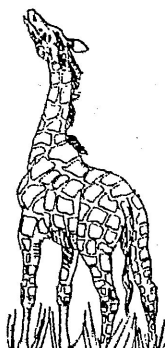
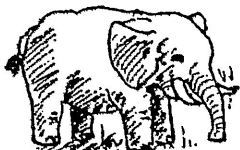
Uti ka mi o. Otani du, unyini du, uvleni du, ovlini du. Iyoviu bene wani dza du. Eyi edigbo mua, la ku Uwolowu la ama osietsu bubue di. Alulu wani nu iyoviu wani bi agbe osietsu ye. La ku osietsu ye namu olu ye bua ku omafi fa bi. Osietsu ye ola akosu dee, onamu olu ye bua ku omayo osietsu ye yo ka yi. La ku akpo ono du use nu mua, etse me, kamayo edulu ka yi. Asu olu ye mayo edulu ye ba mua, me ota tu olu ye la mayo osietsu ye. Adi avu la ku alu wani nu iyoviu wani bi eme usi ye. Bua mua enyikalaba bi aya usi ye. Bua ilo du fa, bi koyaya usi ye, abla ayile bi du ya fa nu usi ye. Efe la ku Uwolowu ayo osietsu ye ku ale yi nu usi ye ayu elu, ku okatsiwi nua-nua!

Evula su ye mua, usi ye ola aka odzi. Iyoviu wani nu alulu wani bi, hu-hu-hu! Akayo edulu ye gidi-gidi! Efu ye enyikalaba akosu nu ayayo edulu ye li yi mua, la ku awa ayile ayila, ku ayo ilo ye ka yi. La ku ayile eye unuku nu ilo ye vi nu mua, "Tikli-tikli, yayo osi ye, yaba yo osi ye!" Ku tee ilo ye su ali, iyoviu wani nu alulu wani bi eyui du nu onala gidi-gidi. Ilo ye adv awli ye ka ma kpa.

Ota tu uti ye enyikalaba ta kayo edulu ye ku oyekpletu nu osietsu ye. Enyikalaba atsiwa ayile ayila la ku eki. Alulu wani nu iyoviu one wani akosu mua, enyikalaba ta ayo edulu ye. Ene nu ela me eyui osietsu ye lu. Atsiwa ayila ye, ku atsidu uno ye. Ku iyoviu wani nu alu wani bi akala, aka ku anatsikpolo nu ata akana olu kate eku edi la fua. Ota tu ese ye la aka ku enyikalaba ayo edulu ye etu osietsu ye. La ku enyikalaba ayo osietsu ye. Eyo ali nu usi ye li, "Wuu! Enyikalaba su la nu osi ye o!"

Enyikalaba ayu osietsu ye ayo mua, ase nu elimu ka unyi, gbokute, ovli, nu uvle kpa! La

ku alulu want nu igoviu want ata nu usi ye li kelee ayaya alu li. La ku igoviu be-be ela nu ena want ta atsiko ka enyikalaba nu une. Utina ye bua ku enyikalaba nu ayisi eli ya alu li mua, unyi, gbokute, ovlu nu uvle efue du nafa.

La ku aze enyikalaba du nu uvu efua ayu uti, ku agboma yi. Enyikalaba aylo didi bua, go ato fa. Ayslute ku enyikalaba etsike gboma! La bu ku akonase nu mua, "Ovlu yaba! Unyi yaba!"

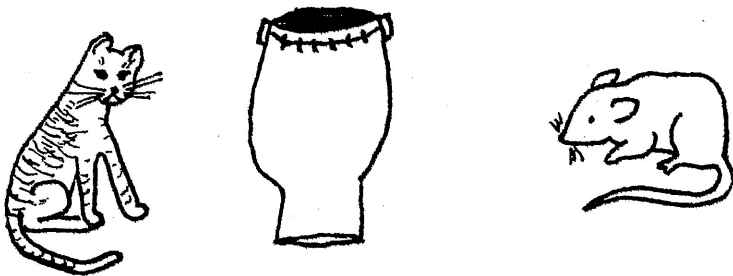
Okelenti ye : MALLY Yawovi Mawuli (Gobé)

Uti ka mu o. Uti konaba. Ado du. Swe du. Eyi edigbo mua, la ku ado nu swe azo ale, ku adu olo ka ale nu mua, nu ata amatsa otse, kamabanakpo me kamabanazo. Atamu nu efua ana du ka ale nu ese ye.

Ale eyi nu ata maya la otsetsu ye. Uti ye esi mua, swe nu, slu kedzi yi. Ado ayidi ayo itsu ye yo la. Atsile eyi bene kamaya tso otse ye. Eyi ye atsisi mua, swe nu, smeku kedzi yi. Ado nele ku ayo otse ye yo tso.

Ayidue, atsi le eyi bene ka ale kamaya lu otse ye. I ti ye esi mua, ewe atsiyo une bene le otse ayu olu ye. E li emu ado etsesesu ye nu ewe. Go ado aze etu du kpa, ku alu otse ye ayidi. Ado alu otse ye bua, ku ayu vie nu ove nu inye, la ku oyaya usi. Ove ali kabue, go ewe ekpe ba ado ayu aza ye ba mu otse ye.

Ayemu bue nu omu ka yi. Ifo aya yi la ku ala ifo tu nu otse ye bua ku ado evie ku onadzetu ifo. Ado du usi li la ku anu otse ye ayu ali. Ese ye edzo yi nu uyilu ku edzue do etstedigbo. Ayu elu yo le nu azane.

Bua ewe namu nu oyaba. Evula su, la ku ewe ayemu akpo otse ye du awli ye du. Go kotsike su udu mua, "tsua!" Ado ayali yi nu emo, ku ewe onamakutu tsidu yi eya bi. Ado ayu ame ye ado, aze ewe ye dzi sisi, osuwu nadu.

Sisi mua, edi bi nagbo ewu nu aluku bua, yo ka olu bene koyo dzi. Asu wuakpo du kumana oluna di mua, me tka kuna dza komakpo ko ka wu dza. Adawli ba ole nu ona, bua me kemays ta, aba nu unukuvio nu emle ka alu.

Okelenti ye : NUMULEY Yao Ekpokpo Abuewudza
(Adomi-Plateau)

Uti ka m̀ o. Eyi edigbo, la ku Uwolowu azo anatse iyoviu want ba ko. Azo nafa nu ota afu oye ewli ka ma. Me nu ota omadu ma su. Nu olo oto nu alo ye nu edu su ye li la male owl ka ma.

Ayo ikpoku di yo le. Ku azo nu iyoviu want nu kayemu ito vi di ava. Mu nu ota aka odzi ku olo ye ati to nu alo ba za nu ikpoku ye la male owl ka ma. Ame la ku Uwolowu aka odzi ye.

Snyikalaba aze emu du nu ayu etu, nu ota onamakutu ti ose. La ku adede tsitu nu ukpi ayu ose ye. Ukpi ayo ati didi-didi. Ato nu alo ku iyoviu want dza beyui, komanaza nu ikpoku ye mua, snyikalaba ezi aza ni.

Efe la ku Uwolowu ayo ewli ye yo ka snyikalaba. Ota tu ewli ye ku snyikalaba ate, aka ku akonase edigbo-edigbo.

Okelent ye : TOKOUSSE Komivi (Hihéatro)

Uti ka mɔ o. Eyi edigbo la ku uvi dɔ ayɔtɔ eku nu uvi ye ayɔ alɔ ye li. Ɔst ye le aliku bene ayɔ ɔlv. Uluvi ye ayɔ adɔ want adɔ ɔlv du nu kɔya zɔ nu ɔst ye ayɔ adɔ want. Ku azɔ fa nu kɔya zɔ nafa nu kayɔ ɔlvku ye yɔ ma; me kamabekele iku ye nu ɔst ye ayɔ alɔ ye o.

Eyi ye esi kamayekele iku ye. Ɔlv vɔ uno edigbo kengen la du alɔ ye li. Ɔlv vɔ uno ye azɔ nu tɔma want nu kato nu alɔ, nu ɔta ɔyaba. Alɔ want ayaya, unovɔnti ye bi eli fua tɔma want nu udu. La ku avɔ uno nu, "Epkelionadze anadze kpelionadze." Asedɔ uno ye mua, la ku eku busu dɔ nu une. Busu ye bi kadu uno nu, "Egangan aganganga."

Unovɔnti ye nu busu ye eku alɔ nu une ayɔ tɔtɔ. Busu azɔ nu unovɔnti ye kotu utɔ du ka yi nu ayɔ unuku, ku etu du ka yi; la ku busu ye bi etu du ka yi. Evula uvi ye kadu busu ye ayɔ uno ye, la ku busu ye bi kadu uvi ye ayɔ uno ye. Imeleku nadu nu eyedɔ ayɔ tɔtɔ ye. fua du ɔta tɔ esɛ ye mua, la ku imeleku ɔdu emie o.

Okelenɔ ye : WOSSOUPA Kokou (Klabé-Adapé)

zv/z eyi abue! zkposodz ye adaw/z
sisi o! zKa Keyi zv/z ayu aya nu
zv/z ayu enlo!

zkposo Alfabet 34 Wanz

a, ə, b, d, dz, e, ε, f, g, gb, γ, h, i, z, K, kp, l, m,
n, ny, ŋ, o, ɔ, p, r, s, t, ts, u, v, v, w, y, z

Publié par M.A.T.A.
Première édition : 1000 exemplaires
No. d'impression : 4
Dépot Légal 2ème trimestre 1997
Prix de vente : 100cfa
Imprimé par SIL Atakpamé

